

26. Временное Положение о военной цензуре. // Авербах О. И. Законодательные акты, вызванные войною 1914 года с Германией, Австро-Венгрией и Турцией.- Вильна, 1915. 27. Волковский Н. Л. История информационных войн. В 2-х ч.- СПб: Полигон, 2003.- ч.2. 28. Лемке М. К. 250 дней в царской Ставке. 1916.- Минск: Харвест, 2003. 29. Організаційно-правові основи захисту інформації з обмеженим доступом: Навч. Посібник/ А. Б. Стоцький, О. І. Тимошенко, А. М. Гуз та ін.; за заг.ред. В. С. Сідака.- К.: Вид-во Європейського університету, 2006. 30. Мерзляков В. М. Об организации контрразведывательных органов России.// <http://www.fsb.ru/history/read/1998/merzlyak.html>

УДК 621.391

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ

Іван Грабовенко

Комітет з питань національної безпеки і оборони Верховної Ради України

Анотація: Розглядаються питання забезпечення українською державою захисту її інформаційних ресурсів та безпечного інформаційного обміну.

Summary: Secure information exchange and information resources protection providing by Ukrainian government are discussed.

Ключові слова: Інформаційні ресурси, інформаційна безпека, захищений обмін.

І Вступ

Відповідно до статті 17 Конституції України захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу [1].

З перших днів існування української держави проблемам забезпечення безпеки інформації, захисту інформаційного простору України від небажаного інформаційного впливу, забезпеченню безпечного функціонування інформаційно-телекомунікаційних систем та захисту інформації, що циркулює в них, приділялась серйозна увага. Наступного дня після проголошення Декларації про незалежність України [2] було прийнято рішення, яким під юрисдикцію України перейшли захищені види зв'язку. Прийнятим у березні 1992 року Законом України "Про Службу безпеки України" було законодавчо визначено порядок забезпечення засекреченим і шифрованим зв'язком державних органів України та відповідних посадових осіб [3].

Політичні, економічні та соціальні зміни, які проходили у нашому суспільстві, вимагали розробки нових підходів до розвитку та вдосконалення спеціальних систем зв'язку і захисту інформації. З метою якнайшвидшого і якісного вирішення цього завдання Управління урядового зв'язку, яке забезпечувало лише експлуатацію регіональної частини союзної системи спеціального зв'язку, було реорганізовано в Головне управління урядового зв'язку СБ України (ГУУЗ СБУ). Основним завданням Управління стало створення власної системи урядового зв'язку суверенної держави.

Протягом порівняно короткого періоду ГУУЗ поступово було перетворено успадкований фрагмент системи урядового зв'язку в цілісну Державну систему урядового зв'язку. Сьогодні державна система урядового зв'язку залишається єдиною телекомунікаційною системою, яка за своїми характеристиками та організацією здатна на належному рівні виконувати головне своє призначення: забезпечувати надійним, безперебійним, захищеним зв'язком Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України з командуванням Збройних Сил України в мирний та військовий час, забезпечувати спеціальними видами зв'язку вищих посадових осіб держави, посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування.

Розуміючи, що реалізація загроз і нанесення шкоди системі управління та зв'язку, а також взагалі інформаційним ресурсам держави можуть обернутися для країни важкими наслідками – від втрати керованості до майже повного руйнування системи управління державою, особливу увагу було приділено проблемам забезпечення безпечного інформаційного обміну та захисту її інформаційних ресурсів.

II Етапи вдосконалення системи організаційно-правового забезпечення захисту інформації в Україні

Одним з найважливіших напрямків діяльності в сфері забезпечення безпеки інформації є захист інформації криптографічними методами. Президентом України у лютому 1998 року на ГУУЗ СБУ було

покладено здійснення заходів щодо криптографічного захисту інформації в телекомунікаційних та інформаційних системах, а вже в травні того ж року – реалізацію державної політики в цій сфері [4].

Як відомо, інформацію тільки тоді можна вважати надійно захищеною, коли для її захисту комплексно використовуються та органічно поєднуються усі види захисту: криптографічний, технічний, організаційний.

З метою концентрації зусиль у сфері захисту інформації в 1998 році на базі ГУУЗ СБУ із залученням фахівців Головного управління технічного захисту інформації Держкомсекретів та Міністерства оборони України було створено Департамент спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації СБ України (ДСТСЗІ СБ України), який став головною структурою в державі з питань криптографічного та технічного захисту інформації.

Як довела практика, об'єднання функцій криптографічного та технічного захисту інформації в одному підрозділі дало можливість комплексно вирішувати питання захисту інформації, знаходити більш ефективні рішення, заощаджувати державні кошти та суттєво скоротити терміни розробки і реалізації проектів.

З метою реалізації державної політики в галузях криптографічного та технічного захисту інформації, захисту інформаційних ресурсів в мережах передачі даних в 2000 році ДСТСЗІ було визначено органом державного управління. Надання йому цього статусу було зумовлено тим, що низка його функцій мали загальнодержавне значення, а рішення Департаменту, прийняті в рамках його компетенції, стали обов'язковими для виконання [5].

У зв'язку з необхідністю додержання прав людини під час проведення оперативно-технічних заходів виникла потреба створення в державі служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, як центрального органу виконавчої влади із спеціальним статусом, визначивши її основними завданнями реалізацію державної політики в сфері захисту державних інформаційних ресурсів у мережах передачі даних, забезпечення функціонування Державної системи урядового зв'язку, Національної системи конфіденційного зв'язку, криптографічного та технічного захисту інформації.

Необхідність існування такого державного органу також визначена в Законах України "Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах", "Про електронний цифровий підпис", "Про електронні документи та електронний документообіг" тощо.

На виконання прийнятого 23 лютого 2006 року Закону України "Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України" [6] на базі Департаменту спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації СБ України, що ліквідований, створена Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України (Держспецзв'язку). У Законі визначено статус Держспецзв'язку як державного органу, який призначений для забезпечення функціонування і розвитку державної системи урядового зв'язку, захисту державних інформаційних ресурсів в інформаційно-телекомунікаційних системах, криптографічного та технічного захисту інформації.

Законодавець визначив основні завдання Держспецзв'язку. Відповідно до Закону Держспецзв'язку бере участь у формуванні та реалізації державної політики в сфері захисту державних інформаційних ресурсів інформаційно-телекомунікаційних систем, криптографічного та технічного захисту інформації, забезпечує в установленому порядку урядовим зв'язком Президента України, Голову Верховної Ради України, Прем'єр-міністра країни, інших посадових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів військового управління, керівників підприємств, установ і організацій у мирний час, в умовах надзвичайного та воєнного стану, а також у разі виникнення надзвичайної ситуації.

До завдань Служби віднесено забезпечення функціонування, безпеки та розвитку державної системи урядового зв'язку і Національної системи конфіденційного зв'язку, визначення вимог і порядку створення та розвитку систем технічного та криптографічного захисту інформації, яка є власністю держави, або інформації з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої встановлена законом.

Держспецзв'язку також здійснює державний контроль за станом криптографічного та технічного захисту інформації, яка є власністю держави, або інформації з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої встановлена законом, а також за додержанням вимог законодавства в сфері надання послуг електронного цифрового підпису.

Крім того, на Службу покладено завдання з охорони об'єктів, приміщень, систем, мереж, комплексів, засобів урядового і спеціального зв'язку, ключових документів до засобів криптографічного захисту інформації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Основними принципами діяльності Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України є законність, повага та додержання прав і свобод людини та громадянина, єдиноначальність та централізація управління, узгодження дій в особливий період (в умовах надзвичайного та воєнного стану, у разі виникнення надзвичайної ситуації) з Генеральним штабом Збройних Сил України, Службою безпеки України, Міністерством України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи.

Важливим, на нашу думку, є відкритість Державної служби для демократичного цивільного контролю з додержанням вимог законодавства про охорону державної таємниці.

III Висновки

Розглянуті етапи реорганізації служб, що пов'язані з реалізацією спеціального зв'язку та захисту інформації України, свідчать про доцільність проведених керівництвом держави Україна заходів, спрямованих на забезпечення ефективного функціонування, безпеки та розвитку державної системи урядового зв'язку і Національної системи конфіденційного зв'язку, визначення вимог і порядку створення та розвитку систем технічного та криптографічного захисту інформації, яка є власністю держави, або інформації з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої встановлена законом

Подальша ефективна діяльність, як свідчить досвід провідних країн світу, має проходити шляхом нарощування потужностей структур, на які покладено реалізацію згаданих завдань, шляхом підвищення їхнього значення в системі органів державного управління, створення додаткових важелів впливу на процеси реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки, особливо з позиції її важливості для безпечного та стабільного розвитку суспільства в умовах глобалізації процесів інформаційного обміну.

Література: 1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – ст. 141 – із змінами, внесеними згідно з Законом N2222-IV від 08.12.2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 2. – ст. 44. 2. Декларація про Державний суверенітет України від 16 липня 1990 року N 55-XII // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. 3. Закон України «Про Службу безпеки України» від 25 березня 1992 р. // <http://www.portal.rada.gov.ua>. 4. Положення про порядок здійснення криптографічного захисту інформації в Україні, затверджене Указом Президента України від 22 травня 1998 року № 505 // <http://www.president.gov.ua>. 5. Указ Президента України «Про додержання прав людини під час проведення оперативно-технічних заходів» від 7 листопада 2005 р., № 1556/2005 // <http://www.president.gov.ua/documents/3681.html>. 6. Закон України «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України» від 23.02.2006 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2006. – № 30. – ст. із змінами, внесеними згідно з Законами N879-VI від 15.01.2009 // ВВР – 2009. – № 24. – ст. 296; № 1180-VI від 19.03.2009 // ВВР – 2009. – № 32 – 33. – ст. 485; № 1415-VI від 02.06.2009 // ВВР – 2009. – № 41. – ст. 601.

УДК 681.3:34

ПЕРСПЕКТИВИ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ЗАГРОЗАМ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Дарія Прокоф'єва-Янчиленко

Головне управління по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю СБ України

Анотація: Розглянуті питання щодо кримінальних загроз національній безпеці в умовах інформаційного суспільства, а також проблеми інформаційної та кримінологічної безпеки.

Summary: The article represents the research of criminal threat for state security in information world, information & criminology security's problems.

Ключові слова: Національна безпека, злочинність, корупція, загрози безпеці.

I Вступ

У рішенні РНБО України «Про стан злочинності у державі та координацію діяльності органів державної влади у протидії злочинним проявам та корупції», введеному в дію Указом Президента №870/2009 від 27. 10. 2009 р. [1], зазначається, що злочинність, особливо в умовах поглиблення соціально-політичної та фінансово-економічної кризи в державі, становить серйозну загрозу національній безпеці України та є одним із негативних чинників, який серйозно впливає на ефективність діяльності органів державної влади, підриває стабільність і систему правопорядку, захищеність прав, свобод і законних інтересів громадян. Однак в чому саме полягає ця загроза і як протидіяти їй в умовах розвитку інформаційного суспільства – дослідженню вказаних питань і присвячена ця стаття.